Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 23 grudnia 1935 r. 1397.

Treść numeru:

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. "LIETUVOS ŽINIOS" O STOSUNKU NIEMIEC DO LITWY."L. Žinios" Nr. 293 z 21.XII.1935 r. Art.p.t. "Nieprzyjazny stosunek hitlerowców".Streszczenie:

Zastosowanie sankcyj względem Włoch znacznie uspokoiło niemieckich hitlerowców. Jest to fakt godny uwagi. Pod tym kątem widzenia układają się stosunki litewsko-niemieckie. Pomimo nadziei pewnych ludzi stosunki te dotychczas nie uległy zmianie. Ci i owi spodziewali się, że po wyborach do Sejmiku Kłajpedzkiego nastąpi odprężenie. Wydaje się, że Litwa uczyniła wszystko co tylko było w jej mocy, by stosunki litewsko-niemieckie wróciły na normalne tory.

Niedawno angielscy i francuscy mężowie stanu zabrali głos w sprawie stosunków litewsko-niemieckich i interesów autonomicznej części Litwy. Wszystko to, czego żądali kierownicy polityki angielskiej i francuskiej i co miało zmienić, zgodnie z ich nadziejami postępowanie Niemiec względem Litwy, zostało wypełnione. Mimo to jednak dzisiejsi politycy niemieccy w dalszym ciągu są nieprzyjaźnie nastawieni względem Litwy. Świadczy o tem antylitewska propaganda niemieckiego radja w Królewcu, która nie ustała po wyborach sejmikowych. Dawno już dało się zauważyć, że Niemcy prą na wschód i że Kłajpeda stanowi jedynie pretekst, pierwszy krok do którego zresztą nie mają Niemcy żadnego prawnego tytułu. Ze względu na to, że dla Litwy jest to rzecz całkiem nie do przyjęcia, przeto Niemcy chcą Litwę zmusić, prowadząc z jednej strony zaciekłą propagandę, z drugiej zaś wtrącając się do wewnętrznych spraw kłajpedzkich.

Niemcy już obecnie starają się gospodarzyć na obszarze Kłajpedy. Dziś radjostacja królewiecka tłumaczy i usprawiedliwia każdy krok Dyrektorjatu, potępiając inne przejawy. Widoczna jest chęć radja niemieckiego w kierunku oddziałania na obecny Dyrektorjat kłajpedzki, by postępował on tak a nie inaczej.

Poza tem Niemcy ani myślą o przywróceniu pogwałconego przez siebie traktatu handlowego z Litwą. Niemcy w wielu wypadkach nie przestrzegają nawet dżentelmeństwa przyjętego w stosunkach międzynarodowych. Hitlerowskie Niemcy były i pozostają nieprzyjazne względem Litwy. /A-6/.

2/. BYŁY POSEŁ SIDZIKAUSKAS O POLITYCE MOCARSTW WZGLĘDEM LITWY. "Naujoji Romuva" Nr.51-52 z 22.XII.1935 r. Artykuł b. posła litewskiego w Londynie i Berlinie W.Sidzikauskasa p.t. "Zachód Litwy a polityka mocarstw".Streszczenie:

W ostatnich latach polityczny horyzont nad Litwą Zachodnią się zachmurzył. Nie ustają pogróżki,ostrzeżenia i rady. Wywołały one w narodzie litewskim uzasadniony niepokój. Istotnie jest o co się niepokoić. Zachód Litwy z ujściem Niemna i portem kłajpedzkim ma dla państwa litewskiego żywotne znaczenie. 60-70% całego handlu litewskiego z zagranicą kieruje się dziś przez Kłajpedę. Na rozwój portu kłajpedzkiego wydał skarb litewski przeszło 40 miljonów litów. Mnóstwo pieniędzy też włożył w finansowanie i kredytowanie przemysłu kłajpedzkiego, w rozbudowę Kłajpedy, rolnictwo i t.d.

Jednak nietylko momenty materjalne decydują o znaczeniu zachodniej Litwy dla lit. państwa i narodu. Z punktu widzenia politycznego umocnienie się Litwy przy ujściu Niemna jest kluczem do Litwy Wschodniej, rządzonej obecnie bezprawnie przez obcych. Litwa Wschodnia stanowi bowiem naturalne zaplecze portu kłajpedzkiego, które pod każdym względem grawituje ku litewskiemu wybrzeżu. Stosując zaś sprawdzian wartości narodowej zaznaczyć należy, że połączenie Wielkiej i Małej Litwy w jedno państwo litewskie świadczy, że Litwini są narodem w historycznem tego słowa znaczeniu, narodem, którego właściwości nie zdołało wykorzenić kilkaset lat obcych rządów i które będąc podzielone i doznając ciosów od srogiego losu, jak również będąc wystawiony w ciągu wieków na oddziaływanie obcych kultur, utrzymał wartości etniczne, które łączą wszystkich Litwinów w żywy dynamicznie

jednolity naród. Dziś należy uznać, że z Zachodnią Litwą ziała się nierozłącznie i po wszystkie czasy przyszłość Litwy Niepodległej. Takie znaczenie Zachodniej Litwy dla państwa lit. zmusza Litwinów do poważnego zajęcia się zachmurzonym nad wybrzeżem litewskiem horyzontem politycznym.

Na Zachodnią Litwę oddziaływały i oddziaływują czynniki zewnętrzne, to zn. polityka państw zainteresowanych Litwą Zachodnią i czynniki wewnętrzne, czyli własna taktyka litewska zdolność lub niezdolność do owładnięcia sercami braci z Zachodu, zdolność do złączenia części jednego ciała przedzielonych w ciącu wieków..

Polityka mocarstw w stosunku do Litwy Zachodniej ulegała z biegiem czasu i w miarę zmiany konstelacji politycznej ewolucji, Dziś możnaby określić tę politykę w następujący sposób: 1. polityka Trzeciej Rzeszy jest destrukcyjna i skierowana przeciwko suwerenności Litwy na obszarze Kłajpedy a jednocześnie przeciwko egzystencji państwa litewskiego; 2. polityka polska jest ostentacyjnie obojętna i 3. polityka mocarstw zachodnich i Rosji Sowieckiej jest konstrukcyjnie pozytywna.

Zachodni sąsiad Litwy, z którym Litwa usiłowała zawsze utrzymać stosunki przyjazne, kontynuuje dziś, sądząc z oświadczeń odpowiedzialnych mężów stanu, propagandy i akcji przeciwko Litwie, politykę destrukcyjną grabieżczą. Wydaje się, że Trzecia Rzesza nietylkoby chciała wydrzeć Litwinom wybrzeże, lecz stara się skompromitować w oczach świata samą ideę państwowości litewskiej. Czy ta polityka niemiecka skierowana jest tylko przeciwko suwerenności Litwy na obszarze Kłajpedy, czy też podyktowana chwilowemi uczuciami w związku z poskromieniem zdradzieckiej działalności ogłupionych przez ruch narodowo-socjalistyczny żywiołów na obszarze Kłajpedy, czy też przeciwnie jest ona planowem wykonywaniem niemieckiej"polityki przestrzeni" ? Wszystkie symptomy skłaniają ku wyjaśnieniu polityki Trzeciej Rzeszy, w tem ostatniem szerszem znaczeniu. Na tem tle staje się zrozumiałe umizganie się dzisiejszych Niemiec do Anglji i Francji oraz niemieckie wysiłki zakłócenia przyjaźni francusko-sowieckiej. Wzamian za odpowiednie koncesje dla Zachodu Rzesza chciałaby uzyskać wolne ręce na Wschodzie i Południu.

Jest rzeczą samo przez się zrozumiałą, że taka polityka zagraniczna Niemiec jest sprawą nietylko litewską. Taka polityka bezpośrednio czy/pośrednio dotyczy wszystkich państw cywilizowanych. W związku z tem Niemcy nie mogą jej dzisiaj zrealizować.

Zarówno Liga Narodów wykazująca symptomy wzmocnienia jak Anglja, Francja-, Sowiety a nawet Ameryka są dziś zdecydowane nie dopuścić do zmiany czy unicestwienia traktatów międzynarodowych jednostronnym aktem. Ostentacyjną obojętność Polski względem ekspansjonistycznych zakus niemieckich należy oceniać raczej jako taktykę, jako swojego rodzaju pozę, aniżeli jako istotną koncepcję polskiej polityki zagranicznej, gdyż każda zmiana obecnej równowagi politycznej nad Bałtykiem nie może nie zahaczać o żywotne interesy Polski.

W związku z tem wszystkiem, mimo zewnętrznych pogróżek i destrukcyjnej roboty czynników wewnątrz państwa litewskiego, ulegających obcym wpływom, zwłaszcza na obszarze Kłajpedy, powinni Litwini z podwójną energją kontynuować twórczą pracę nad organicznem zrośnięciem Wielkiej i Małej Litwy. /A-6/.

3/. KOLEJNA KORESPONDENCJA CUSTAJNISA W SPRAWIE GOSPODARCZYCH STOSUNKÓW W POLSCE. "L.Aidas" Nr. 332 z 16.XII.1935 r. Kolejna korespondencja Custajnisa p.t. "Wielkie troski gospodarcze Polski".Streszczenie:

Polska należy dziś do krajów, dla których uregulowanie spraw gospodarczych jest najcięższem zadaniem. Rząd Kościałkowskiego-Kwiatkowskiego jest dla Polski rządem reorganizacji gospodarczej. Rząd ten przystąpił do pracy z wielką odwagą. Pierwszem hasłem jego była równowaga budżetu i zwalczanie chronicznego deficytu .-

Polska ma do rozwiązania trudne problemy gospodarcze: przyrost ludności i wynikłe stąd przeludnienie wsi, zatrudnienie miljonów bezrobotnych, wzrost analfabetyzmu koszt armji. /A-8-37/.

4/. "L.AIDAS" O NOWYM PREZYDENCIE CZECHOSŁOWACJI. L. Aidas" Nr.336 z 19.XII.1935 r. Art.p.t. " Nowy prezydent Czechosłowacji".Streszczenie:

Wybór Benesza na prezydenta świadczy, że dalszy rozwój Czechosłowacji posuwać się będzie w kierunku dotychczasowym. Okręt pozostanie ten sam - zmienili się tylko sternicy. Benesz jest niezmordowanym bojownikiem o ideał pokoju, współżycia i współpracy narodu. Nie należy wątpić, że stojąc na czele państwa czechosłowackiego będzie Benesz nadal dążyć do tegoż celu, do którego dążył kierując polityką zagraniczną Czechosłowacji. /A-3/.

5/. "RYTAS" O KONGRESIE PARTJI ROLNIKÓW. "Rytas" Nr. 289 z 17.XII.1935 r. Art.p.t. "Walka o polityczną wolność i postęp" streszczenie:

Odbył się niedawno w Polsce kongres zjednoczonej partji rolniczej z udziałem ok.400 osób. Kongres śmiało i energicznie wyraził swe postulaty polityczne, żądając dymisji obecnego rządu, stworzenia nowego Gabinetu, posiadającego zaufanie szerokich warstw narodu, wyznaczenia wyborów sejmowych według zasad demokratycznych, zmiany konstytucji, przywrócenia politycznych praw narodowi, wywłaszczenia obszarników bez odszkodowania, parcelacji ziemi państwowej, honorowego zlikwidowania konfliktu z Czechosłowacją, polepszania stosunków z Francją, normowania stosunków z Sowietami i nie czynienia ustępstw Niemcom.-

Ruch rolniczy jest przejawem budzącej się w narodzie świadomości politycznej. Front rolników już się podwoił. Najbliższa przyszłość wykaże, jakie formy walki front ten obierze dla osiągnięcia swych celów. Jedno tylko wydaje się już teraz jasne, że wcześniej czy później rolnicy , stanowiący około 3/4 ogółu ludności odegrają należną rolę, decydując o losie państwa i narodu.

K r o n i k a .

6/. SPRAWA LITEWSKO-DUŃSKICH ROKOWAŃ HANDLOWYCH. "L.Zinios" z 19.XII.1935 r. 17 grudnia zostały rozpoczęte w Kownie rokowania w sprawie przedłużenia i rozszerzenia umowy handlowej litewsko-duńskiej, której termin wkrótce wygasa. Danja zajmuje 5 miejsce w litewskim handlu zagranicznym. Bilans jest dla Litwy korzystny. Rokowania wydają się dobiegać do pomyślnego końca. /A-10/.

7/. WIZYTA NUNCJUSZA PAPIESKIEGO U MIN.LOZORAJTISA. "L.Zinios" z 19.XII.1935 r.: Minister Spr.Zagran. Łozorajtis dn. 18 grudnia przyjął chargé d'affaires Stolicy Apostolskiej przy rządzie litewskim J.E. Arcybiskupa A. Arnatę. /A-10/.

8/. ARESZTOWANIE PODEJRZANYCH O SZPIEGOSTWO. "L.Zinios" z 20.XII.1935 r.: Dnia 11 grudnia w Żyżmorach pow.trockiego został aresztowany Józef Waszejka. Dnia 13 grudnia również w Żyżmorach został aresztowany Leonard Zubrickas. Obaj byli podejrzani o udzielanie informacyj o wojsku litewskiem jednemu z państw sąsiednich. W czasie badania obaj się przyznali do szpiegostwa na rzecz państwa ościennego. Poztem Waszejka przyznał się, że wciągnął Zubrickasa do roboty szpiegoskiej. /C-13/3/.

9/. SPRAWA NASTĘPCY DOTYCHCZASOWEGO KORESPONDENTA "KURJERA PORANNEGO". "Sekmadienis" z 22.XII.1935 r.: Na miejsce dotychczasowego korespondenta "Kurjera Porannego" p.Stachórskiego, który wyjechał z Kowna, przybyć ma na Litwę jeden z redaktorów tego pisma. /A-8/24/.

10/. OBYWATELE LITEWSCY WIĘŹNIAMI W NIEMCZECH. "Diena" z 22.XII.1935 r.: Obecnie w więzieniach niemieckich przebywa 4 obywateli litewskich. Dwóch z nich urzędników: Klebanowa i niejakiego Narkunasa z pow.szakielskiego Niemcy w podstępny sposób

uprowadzili na swą stronę i aresztowali. Klebanowa sąd niemiecki skazał rzekomo za zdradę stanu na 5 lat więzienia, zaś Narkunasa na 10 lat ciężkiego więzienia. Pozatem przebywają w więzieniach niemieckich już od dwuch lat kłajpedzianin Spingys i żyd-student Bajorskis. Akt oskarżenia nie został im jeszcze doręczony. /A-6/. P.

11/. DZIAŁALNOŚĆ ZW.WYZW. WILNA. "L.Aidas" z 17.XII. 1935 r.: Od października r.b. komitet wileńskiego Funduszu Żelaznego, złożony z przedstawicieli kolejowców kowieńskich rozpoczął planowe wydawanie wileńskich paszportów i znaczków.

Do złotej księgi oddziału bojowników wileńskich wpisywane są szkoły, w których 75% uczniów posiada paszporty wileńskie z naklejonemi znaczkami wileńskiemi. Dotychczas szkół takich zapisano do złotej księgi przeszło 200.

Litwini zamieszkali w Niemczech oraz towarzystwo litewskie w Australji również gorliwie zajmują się rozpowszechnianiem wileńskich paszportów i znaczków. /A-8/6/.

12/. SPRAWA TRAKTATU HANDLOWEGO Z HISZPANJĄ. L.Aid., z 17.XII.1935 r. :Rząd hiszpański zaproponował rządowi litewskiemu podjęcie w styczniu 1936 r. rokować w sprawie podpisania traktatu handlowego. Rząd hiszpański udzielił już na to swej zgody. Rokowania prowadzone będą w Kownie. /A-10/.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

13/. ROCZNICA 17 GRUDNIA W UJĘCIU "L.AIDAS". "L.Aid." Nr.332 z 17.XII.1935 r.: Art.p.t. "Dzień 17 grudnia".Streszczenie:

Sprawy ustroju państwa są wszędzie sprawami najaktualniejszemi. Na Litwie też często słychać wywody, że trzeba rządzić tak, lub inaczej. Na pytanie jednak jak właściwie trzeba rządzić odpowiada się chytrem powiedzeniem: trzeba rządzić tak, by wszystkim było dobrze. Jak jednak zrobić by wszystkim było dobrze? Często jednemu wydaje się dobre to, co inny uważa za złe. Jasną jest rzeczą, że sprzeczne interesy różnych grup społecznych może uzgodnić nie rozłam partyjny,nie walka klas, a tylko rozumne i mocne kierownictwo umiejące skupić wszystkie warstwy ludności przy wspólnej pracy dla dobra narodu i państwa.

Niektórzy myślą, że należałoby natychmiast zwołać sejm. Niewątpliwie dobrze zorganizowane przedstawicielstwo narodowe byłoby dla Litwinów korzystne. Rząd narodowy już się o stworzenie tego przedstawicielstwa troszczy. Mówił o tem sam premjer Tubelis. Niepodobna jednak pragnąć, by sprawa przedstawicielstwa narodowego była rozstrzygana pośpiesznie bez przystosowania jej do skomplikowanych warunków życia. Nie należy zapominać, że na Litwie sprawa stworzenia przedstawicielstwa narodowego wykracza daleko poza granice polityki wewnętrznej i styka się nawet z postanowieniami traktatów międzynarodowych. Z tego względu potrzebna jest Litwinom większa ostrożność, niż jakiemukolwiek innemu krajowi. W każdym razie nowostworzone przedstawicielstwo krajowe będzie musiało służyć nie rozłamowi narodu, a tylko łączeniu narodu na zasadach współpracy narodowej W tem przedstawicielstwie będzie musiał się wyrażać duch narodu litewskiego a nie przyniesione zzewnątrz doktryny. Przedstawicielstwo to będzie musiało dopomóc rządowi w rządach nad krajem, a nie przeszkadzać mu w tej pracy. Jedynie takie przedstawicielstwo odpowiadać będzie żywotnym interesom państwa litewskiego i przyczyni się do tworzenia jaśniejszej przyszłości narodu i państwa. /C-33/

14/. MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH O SPRAWACH SWEGO RESORTU. "L.Aidas" Nr.340 z 21.XII.1935 r. ~~xxxxxx~~.Przemówienie xx z ministra Spr.Wewn.gen.Czaplikasa., w związku ze zjazdem samorządów w Telszach.Streszczenie:

Społeczeństwo litewskie potrzebuje karności, sumienności i znajomości prawdy. Jedynie wskutek braku tych rzeczy i dzięki działalności sił postronnych agentów obcych i krajowych politykierów mogły mieć miejsce takie objawy jak wypadki 6-7 czerwca r.ub., tegoroczne wypadki suwalskie i t.d. Jedynie skutek

braku chęci poznania istotnego stanu rzeczy i wskutek stawiania swych ciasnych interesach osobistych ponad wszystko inne,szerzyć się mogą plotki, oszczerstwa i t.d. Rząd najwięcej się troszczy o gospodarcze sprawy ludności, ze szczególnem uwzględnieniem spraw rolnictwa. W ciągu 9 miesięcy r b. wydał rząd 21 miljonów litów dla utrzymania stałych cen produktów rolnych.

Mówi się wiele o wykroczeniach i przestępstwach urzędników. Przestępstwa te mają miejsce we wszystkich krajach. Wszędzie też są karane. To samo dzieje się też na Litwie. Kary są nawet surowsze.

Mówi się również o sejmie.Przedstawicielstwo narodowe będzie powołane do życia. Jednak ci, którzy myślą o bezgranicznych swobodach i bezgranicznym parlamencie nie powinni zapominać ,że w krytycznych chwilach zawsze decydowały i decydują tylko osoby a nie kolektywy. Historja wyraźnie o tem świadczy.

Obowiązkiem wszystkich jest walka ze złem. Wszyscy ci którzy chcą i umieją pracować mogą na Litwie znaleść pracę. Ogólnem hasłem dla wszystkich powinno być: prawda, sumienność i interesy państwa. /C-33 /

K r o n i k a .

15/. ZMIANY W SĄDOWNICTWIE. "L.Žinios" z 21.XII.1935 r.: W początku roku przyszłego przewidziane jest założenie nowych sądów rejonowych w szeregu miejscowości, jak np. w Janowie, Ejragole i in.

Stanowisko prokuratora sądu okręgowego w Marjampolu objął Barauskas dotychczasowy prokurator Mickiłs został przeniesiony do Kowna. Dotychczasowy sekretarz urzędu hipotecznego w Marjampolu A.Jozapajtis został wyznaczony na komornika sądowego w Kalwarji na miejsce Butauskasa. /C-19/3/.P.

16/. SKASOWANIE INSTYTUCJI REJONOWYCH LEKARZY I FELCZERÓW. "L.Žinios"19.XII.1935 r. Gabinet Ministrów na posiedzeniu z dnia 17 grudnia postanowił zlikwidować od dnia 1 czerwca 1936 instytucję rejonowych lekarzy i felczerów. Obecnie M-stwo Spraw Wewnętrznych utrzymuje 10 rejonowych lekarzy i 10 felczerów. Kredyty na opłacanie lekarzy i felczerów będą przekazane samorządom w formie zapomogi na zakładanie punktów pomocy medycznej i ambulatorjów. /C-21/.

17/. SKAZANIE UCZESTNIKÓW ROZRUCHÓW WŁOŚCIAŃSKICH. Prasa ryska z 23.XII.1935 r.: Sąd Wojenny rozpatrzył pierwszą sprawę odnośnie rozruchów łowściańskich w powiecie suwalskim.W charaktrerze oskarżonych występowało 3 włościan z powiatu marjampolskiego. Sąd skazał jednego z nich na dwa lata ciężkiego więzienia, drugiego na 1 i pół roku, trzeciego na 6 miesięcy aresztu. /C-7/4/.

18/. NOWY ZARZĄD LITEWSKIEJ KATOLICKIEJ AKADEMJI NAUKOWEJ. "Rytas" z 20.XII.1935 r.: W skład nowego zarządu litewskiej katolickiej akademji weszli: prałat Dambrauskas-Jakszas, jako prezes, prof.Eretas jako wiceprezes, dr.Pankauspas jako sekretarz dr.Skrupskelis jako skarbnik dr.Iwińskis jako archiwarjusz. /C-17/4/.P.

19/. ARESZTOWANIE DYREKTORA PROGIMNAZJUM NIEMIECKIEGO. "Rytas" z 19.XII.1935 r.: Z rozporządzenia Izby Apelacyjnej zostali aresztowani i osadzeni w wyłkowyszkowskim domu aresztu dyr. niemieckiego progimnazjum w Kibartach Abromajtis wraz z żoną. Są oni/na mocy ustawy o ochronie narodu i państwa .

19. LICZBA CZŁONKÓW W KASACH CHORYCH. "Rytas" z 19.XII. 1935 r.: Według danych urzędowych w Litwie ogółem jest 44 tys. członków Kas Chorych, w tem 19 tys.członków kowieńskiej Miejskiej Kasy Chorych.

x

x x